

Poznejte Hraniční meandry Odry

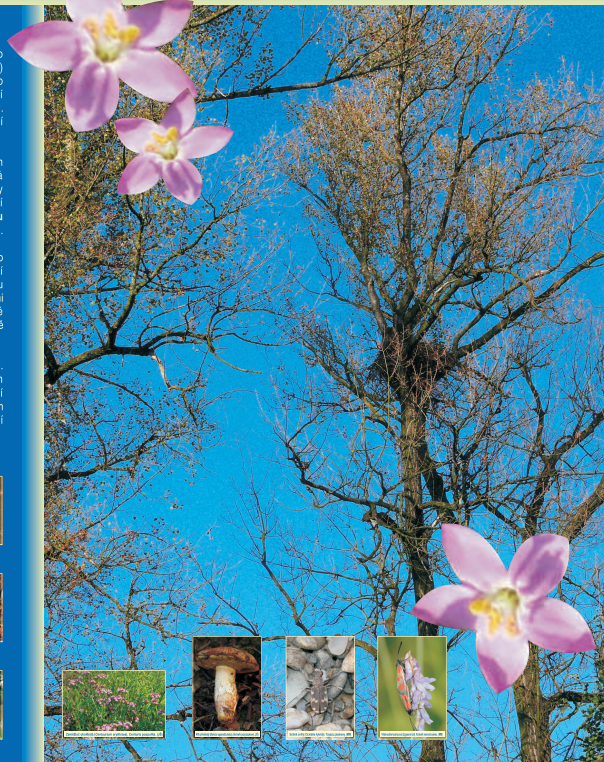
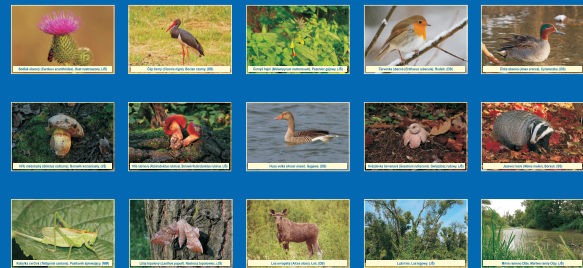
Poznejte přírodu nivy dolního Poolší

Řeka Olše je dlouhá 86,2 km a na většině svého dolního toku je zároveň hraniční řekou. Po velké povodni v roce 1880 došlo k narovnání jejího meandrujícího toku a ke zpevnění břehů proti vymílání. První písemná zmínka o řece („super fluvium Olzarm“) pochází z roku 1290. Původně se řeka Olše jmenovala Olza, ale objevovaly se snahy používat i další názvy bez historických vazeb jako například Olešnica (1850) nebo Olšava (1917). Z nacionalistických pohledů pro ni v roce 1961 nakonec tehdejší političtí pracovníci úředně zavedli zkomolené a jazykově nesprávné pojmenování Olše. Název Olza totiž považovali za polský. Obdobně propagovali v polském Slezsku jméno Olzta. Tato nová pojmenování se ale v dotčených oblastech neujala a místní obyvatelé na obou stranách hranice stále používají pro řeku Olši vždy výraz Olza.

Údolí nivy Olše mezi Karvinou a soutokem s Odrou tvoří hlavně na jejím levém břehu rovinatá pánev, která vznikla díky čtvrtohorním ledovcovým naplaveninám. Na pravém břehu se zachovala šetrkopisková říční terasa s malou přírodní památkou Věrhovice, která na jaře hyjí záplavou květů hájových bylin. Na ní navazuje lesík Dembina a louky členěné liniovou vegetací. Břehy Olše lemují dřeviny měkkého luhu, jehož zčásti zachovalé fragmenty se vyskytují především v místě bývalých meandrů. Tvrdý luh existuje v původní podobě jen podél cest a na hrázích rybníků (tzv. groblích), kde nalezneme mohutné exempláře **dubu letního**, **jasanu ztepilého**, **jilmu vazu**, **lipy srdčité** a **javoru babky**. Místy zde rostou také teplomilné druhy hub. Zemědělsky využívané polnosti tvoří drobná hnízdozem.

Tok Olše spadá do parmového pásma a je domovem pro pestrou paletu ryb. Několik mrtvých ramen bývalých meandrů se zachovalo v okolí Věrhovic a osady Bezdiček. Mezi Karvinou–Starým Městem a Závodou nad Olší můžeme navštívit rozsáhlejší rybníční soustavu. V minulosti byla vybudována kaskáda rybníků i na levém břehu řeky v úseku od ústí Petřovic až po osadu Červín. Památkou na největší zdejší rybník Nerad je mohutný val rybníční hráz táhnoucí se až k Nové Vsi. Později byly rybníky mezi Dětmorovicemi a bogumínskou částí Kopytův vypuštěny, díky systému struh došlo k odvodnění jejich dnů a podařilo se je poornat. V Koutkách narázíme na vodní plochy poblíž železniční trati. V posledních letech vzniká nové rozsáhlé jezero v pískovně v Dolní Lutyni v lokalitě „Velké lány“ nedaleko dětmorovické elektrárny.

Většina území dolního Poolší byla vyhlášena evropsky významnou lokalitou Niva Olše – Věrhovice v rámci systému Natura 2000. Toto chráněné území s rozlohou 545 hektarů se rozprostírá od okraje Závedy nad Olší až po bogumínský Kopytov. Hlavním předmětem ochrany jsou zde regionálně významné lokality **páchníka hnědého** a **kuřky žlutobřché**. Kromě toho spadá Olše a její nejbližší okolí od Karvině až po soutok s Odrou do ptačí oblasti Heřmánský stav – Odra – Poolší. Část zachovalého lužního lesa mezi potokem Mlýnskou a Olší v Dětmorovicích je od roku 2008 navíc chráněna v soukromé rezervaci „V línku“. Místní ZO ČSOP Olza usiluje o její rozšíření, a to výkypem dalších pozemků díky veřejné sbíre v kampani Misto pro přírodu.

Poznaj Graniczne Meandry Odry

Poznaj przyrodę w dolnym biegu Olży (Olzy)

Rzeka Olše (dalej Olza) jest długa 86,2 km, większość jej dolnego biegu stanowi granicę państwową. Po wielkiej powodzi w 1880 roku doszło do wyrównania meandrów rzeki oraz do umocnienia brzegów, co zapobiegło ich podmywaniu. Pierwsza pisemna wzmianka o rzece („super fluvium Olzarm“) pochodzi z 1290 roku. Początkowo rzeka nazywała się Olza, pojawiały się jednak próby zastosowania także innych nazw nie mających umocowania w historii, jak np. Olešnica (1850) czy Olšava (1917). Z pobudek nacionalistycznych w 1961 ówczesni politycy zdecydowali wprowadzić zniekształconą i niepoprawną pod względem językowym formę Olše. Nazwę Olza uważano za polską. Podobnie wreszcie w polskiej części Śląska upowszechniano wiencaś nazwę Olzta. Nowe nazwy nie przyjęły się, miejscowa ludność po obu stronach granicy stale stosuje wciąż nazwę Olza.

Dolina Olzy między Karwiną a miejscem, gdzie Olza wpada do Odry, tworzy głównie na jej lewym brzegu równina niecka, którą utworzyły czwartorzędowe lodowcowe namuliska. Na prawym brzegu zachował się taras rzeczny tworzony warstwą żwiru i piasku z małym zabytkiem przyrody Wierzniovice, który wnoszą urzeka powodzią kwitnących bylin. Opodal jest lasiek Dębina i łąki z wegetacją liniową. Wzdłuż brzegów Olzy ciągną się drzewa miękkiego łęgu, stosunkowo dobrze zachowane fragmenty pojawiają się głównie tam, gdzie wcześniej były meandry. Twardy łęg występuje w swojej pierwotnej postaci na skraju lasów łęgowych wzdłuż dróg i na groblach stawów. Tam znajdziemy potężne egzemplarze **dębu szypułkowego**, **jesiona wyniosłego**, **wiązu szypułkowego**, **lipy drobnolistnej** i **klonu polnego**. Tu i ówdzie rosną także ciepłolubne gatunki grzybów. Rolnicy uprawiają tu urodzajną ziemię.

Bieg Olzy jest krainą brzozy. Występuje tu szeroki wachlarz ryb. Kilka mrtwych ramion dawnych meandrów zachowało się w okolicach Wierzniovice i osady Bezdiček. Między Karwiną–Starym Miastem a Zawadą nad Olzą można zobaczyć stosunkowo rozbity system stawów. W przeszłości kaskada stawów została wybudowana także na lewym brzegu rzeki na odcinku od ujścia Pietrowki po osadę Czerwin. Największy staw Nierad przypomina potężną groblą odgającą się aż do Nowej Wsi. Później staw pomiędzy Dzieńmorowicami a bogumínską dzielnicą Kopytów zostały zlikwidowane, dzięki systemowi strug ich dna zostały odwodnione i zaornane. W Kąkolnej znajdziemy większe akweny niedaleko torów kolejowych. W ostatnich latach powstaje duże jezioro w piskowni w Lutyni Dolnej, w miejscu zwanym Wielkie Łany niedaleko elektrowni dzieńmorowickiej.

Większość obszaru doliny Olzy została ogłoszona europejskim obszarem o szczególnym znaczeniu pn. Dolina Olzy – Wierzniovice w ramach systemu Natura 2000. Ów obszar chroniony rozciąga się na powierzchni 545 hektarów, od Zawady nad Olzą po bogumínski Kopytów. Głównym przedmiotem ochrony są miejsca, w których występuje **pachnica dębowa** i **kumak górski**. Ponadto Olza i jej najbliższa okolica od Karwiny po zbieg z Odą są częścią obszaru specjalnej ochrony ptaków Heřmánský Staw – Odra – Dolina Olzy. Część zachowanego lasu łęgowego pomiędzy potokiem Mlýnską a Olzą w Dzieńmorowicach od 2008 r. podlega też ochronie w ramach prywatnego rezeratu „W lęgu”. Miejsca organizacja Českého Związku Ornithologůw Przyrody Olza zabiega o jego poszerzenie, wykupując kolejne działki dzięki środkom z publicznej zbiórki w ramach kampanii „Miejsce dla natury”.

